

ВІДГУК
офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання та спорту,
професора, завідувача кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації
Національного університету фізичного виховання і спорту України
АНДРЕЄВОЇ ОЛЕНИ ВАЛЕРІЇВНИ
на дисертаційне дослідження ОБРАЖЕЙ ОЛЬГИ ЄВГЕНІВНИ
«ТЕХНОЛОГІЯ ПРИСКОРЕНОГО НАВЧАННЯ ПЛАВАННЯ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ЛІТНІХ ОЗДОРОВЧИХ
ТАБОРІВ», представленого на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура),
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Одним з найважливіших стратегічних завдань нашої держави в забезпеченні соціального захисту дитинства є реалізація їх права на оздоровлення та відпочинок. Турбота про оздоровлення дітей є одним з основних показників ставлення держави до проблем підростаючого покоління. Разом з тим, стан справ у цій сфері викликає занепокоєння. Статистика засвідчує, що упродовж останніх років зберігається тенденція щодо погіршення стану здоров'я дітей. Про це свідчить той факт, що кількість дітей, які перебувають на диспансерному обліку в лікувальних закладах збільшилася. Збільшилась також кількість дітей, що мають захворювання нервової системи, органів дихання. Все це зумовлено негативними факторами соціально-економічного, екологічного та психологічного характеру.

Літні дитячі оздоровчі табори, основним напрямом діяльності яких є активний відпочинок, який здійснюється за допомогою і з використанням фізичних вправ, рухливих і спортивних ігор на суші і на воді, купання і навчання плаванню, змагання з різноманітних видів рухової діяльності, мають за мету хоча б частково компенсувати недостатню оздоровчу ефективність системи фізичного виховання та підвищити рухову активність дітей. Тим часом, традиційно сформовані форми організації роботи тимчасового колективу не можуть служити ефективним способом підвищення рухової активності школярів з метою розвитку й підтримки високої працездатності до нового навчального року. Необхідно впровадження інноваційних засобів і методів фізичного виховання. На сприятливі можливості, створені колись у дитячих таборах, а нині в літніх оздоровчих таборах, для розвитку рухових якостей і навичок, посиленого фізичного розвитку, працездатності, функціональних можливостей школярів вказується у працях багатьох науковців. В той же час

науково-методичні рекомендації щодо організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності, зокрема навчання плавання в дитячих оздоровчих таборах стосовно до сучасних умов не розроблені, оскільки відсутні фундаментальні теоретичні дослідження з даної проблематики. Таким чином, значення поставленої задачі, відсутність наукових і методичних праць з даної проблеми обумовили актуальність дослідження Ображей Ольги Євгенівни.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.
Дисертанткою:

– уперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено технологію прискореного навчання плавання молодших школярів в умовах літніх оздоровчих таборів з урахуванням психоемоційного стану дітей, зменшення впливу фрустрації на шляху досягнення поставленої мети та підвищення інтересу до занять з плавання;

– уперше розроблено алгоритмізовану програму навчання плавання молодших школярів в умовах оздоровчого табору та визначено педагогічні умови: етапне формування вмінь плавання; відповідність змісту занять віковим та індивідуальним особливостям дітей молодшого шкільного віку; врахування знань та накопиченого рухового досвіду молодших школярів; створення емоційно збагаченого виховного простору з використанням ігрових засобів, що забезпечують варіативність та рефлексивність навчання;

– уперше адаптовано українські народні ігри до прискореного навчання плавання молодших школярів у відкритих водоймах;

– удосконалено підходи до планування та контролю навчання молодших школярів плавання в умовах літнього оздоровчого табору, зокрема, розроблено систему контрольних вправ для визначення оцінки плавальної підготовленості дітей молодшого шкільного віку, диференційовано її рівні (високий, середній, низький);

– доповнено відомості про рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості та психоемоційний стан молодших школярів як передумов до підвищення ефективності прискореного навчання плавання молодших школярів у відкритих водоймах;

– подальшого розвитку набули теоретичні засади щодо навчання плавання дітей молодшого шкільного віку в умовах відкритих водойм.

Дисертація О. Є. Ображей є комплексним науково-педагогічним дослідженням, у якому здійснено теоретичне узагальнення й започатковано нове вирішення актуальної наукової задачі, яка полягає у розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності

технології прискореного навчання плавання молодших школярів в умовах літніх оздоровчих таборів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Результати аналізу змісту дисертації та публікацій О.Є. Ображей дозволяють зробити висновок про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів. Залучення широкої теоретичної бази з питань організації оздоровчо-рекреаційної та спортивно-масової роботи дітей молодшого шкільного віку в умовах дитячих оздоровчих таборів дозволило дисертантці ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення, дібрати адекватні завданням методи наукового пошуку, застосувати відповідний науковий інструментарій.

Обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечена застосуванням сучасних методів наукового пізнання: теоретичних та емпіричних, які доповнені методами математичної статистики, що забезпечило достовірність отриманих результатів.

У роботі

Результати педагогічного експерименту піддано якісному і кількісному статистичному аналізу, що підтверджують значущість і доцільність впровадження в освітній процес закладів вищої освіти педагогічних умов підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання засобів народного хореографічного мистецтва у професійній діяльності.

Результати дослідження є достатньо апробовані на науково-практичних і науково-методичних конференціях міжнародного та всеукраїнського рівнів й висвітлені у наукових публікаціях здобувачки. Загалом, дисертація О.Є. Ображей виконана на належному науковому рівні, що підтверджує володіння дисертанткою теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку.

Значення для науки і практики одержаних авторкою результатів

Основні положення, висновки і рекомендації, висвітлені у дисертації О.Є. Ображей, можуть бути використані для навчання плавання молодших школярів в умовах літніх оздоровчих таборів з урахуванням умов табору, тривалості табірної зміни, періоду зміни, кількості запланованих занять, розроблених п'яти акварозрядів, видів підготовки, спрямованості українських народних ігор, адаптованих до умов відкритих водойм, змісту навчального матеріалу та засобів контролю. Дисертанткою удосконалено навчально-методичне забезпечення технології прискореного навчання плавання молодших

школярів в умовах літнього оздоровчого табору авторським курікулом «Пляжні пригоди або як граючись навчитись плавати». Отримані результати дослідження можуть стати ефективним інструментом для використовувати педагоги, інструктори з фізичного виховання, науково-педагогічні працівники та студенти закладів вищої освіти у вирішенні завдань, пов'язаних з їх професійною діяльністю, зокрема, при навчанні плаванню дітей молодшого шкільного віку.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича; Дрогобицького державного педагогічного університету; Херсонської академії неперервної освіти; Херсонської дитячо-юнацької спортивної школи № 6; Херсонського фахового спортивного коледжу; Херсонського обласного центру фізичного здоров'я населення «Спорт для всіх»; Федерації плавання міста Херсона; в організаційно-виховний процес закладів оздоровлення та відпочинку Херсонської області: Оздоровчого табору ім. І. Голубця; дитячого закладу оздоровлення та відпочинку «Орльонок»; Дитячого оздоровчого центру «Червоні вітрила».

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Робота чітко структурована, дисертанткою вироблена послідовна методика аналізу та систематизовано основні спостереження. Вдалою є структура дисертаційної роботи, яка логічно, повно і точно відображає задум проведеного дослідження. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є достатнім. Він забезпечений вдалою і продуманою логікою організації дослідження, використанням широкої та різноманітної джерельної бази, сучасних загальнонаукових, педагогічних, соціологічних, медико-біологічних, методів дослідження, а також методів математичної статистики.

Дисертаційна робота презентована анотаціями українською та англійською мовами, вступом, трьома розділами, висновками до них, загальними висновками, списком використаних джерел, додатками. Структура дисертації відповідає логіці поставлених у дослідженні завдань та відображає їх комплексну реалізацію. Загальний обсяг дисертації – 312 сторінок, основний зміст – 157 сторінки. Ілюстрований матеріал подано у 36 таблицях та 42 рисунках.

У першому розділі «Теоретико-методичні засади формування навичок плавання молодших школярів в умовах дитячого оздоровчого табору» дисертантка розкрила наукові засади організації спортивно-масової та

оздоровчо-рекреаційної роботи у дитячому таборі відпочинку. Автором розкрито закономірності фізичного розвитку молодших школярів, представлено та охарактеризовано науково-методичні підходи до проблеми початкового навчання плавання молодших школярів та визначено особливості побудови процесу навчання плавання молодших школярів. Цінну складову частину роботи становить ретельно підібрана до дисертаційної роботи бібліографія. Дисертант приводить у списку використаних джерел 206 друкованих праць. У дисертації детально проаналізована роботи відомих вітчизняних і закордонних учених із проблем навчання дітей молодшого шкільного віку плаванню. Їхнє глибоке вивчення й аналіз дозволили автору роботи досягти такого рівня наукових узагальнень, який носить об'єктивний характер.

У другому розділі «Особливості індивідуального розвитку та фізичної підготовленості молодших школярів як передумов ефективного навчання плавання» авторка визначила рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості, психоемоційного стану молодших школярів як передумови до прискореного навчання плавання у відкритих водоймах. Визначено, що рівень фізичного розвитку та фізичної підготовленості молодших школярів суттєво не впливає на перспективність початкового навчання плавання, а найбільшою перешкодою ефективного навчання плавання є психічна неготовність, зокрема, наявність страху до води та умов відкритих водойм.

Автором обґрунтовано використання методів дослідження, їх відповідність об'єкту, предмету, визначено організацію дослідження та контингент досліджуваних.

У третьому розділі «Наукове обґрунтування технології прискореного навчання плавання молодших школярів в умовах літніх оздоровчих таборів» здобувачка розкрила загальні питання організації та методики проведення педагогічного експерименту, висвітлила хід та проаналізувала результати дослідження. У дослідженні всього взяли участь 488 дітей молодшого шкільного віку (246 дівчаток та 242 хлопчиків) 7-10 років. На основі даних констатувального експерименту та узагальнення практичного досвіду та аналізу фахової літератури з проблеми дослідження дисертанткою теоретично обґрунтовано авторську технологію прискореного навчання плавання молодших школярів в умовах літнього оздоровчого табору у сукупності складових частин: цільового, концептуального, процесуального, змістового та критеріально-результативного блоків. Цільовий блок технології відображає мету діяльності й завдання, що її конкретизують; концептуальний блок включає передумови формування навички плавання, методологічні підходи та принципи

успішної реалізації технологічного процесу; процесуальний блок окреслює алгоритм поетапної реалізації технології; змістовний блок розкриває основні форми, методи та засоби прискореного навчання плавання в умовах оздоровчого табору; критеріально-результативний блок включає критерії діагностування та рівні сформованості навички плавання, а також окреслює підсумковий результат. Визначення сформованості означених компонентів відбувається за допомогою коефіцієнту навченості, показники якого розподілені на три рівні (низький, середній та високий). Розроблено алгоритмізовану програму навчання плавання молодших школярів в умовах оздоровчого табору, що умовно розподілена на три етапи відповідно до етапів формування рухового вміння. Кожен етап поділений на певні кроки алгоритму, що містять інформацію щодо організаційно-методичних дій інструктора, дій дитини та програмні результати навчання. Відповідно до алгоритмізованої програми дисертанткою розроблено план-графік навчання плавання молодших школярів з урахуванням: умов табору (наявність відкритої водойми); тривалості табірної зміни (14 днів); періоду зміни (організаційного, основного, завершального); кількості запланованих занять (28 занять); розроблених п'яти акварозрядів («Краб», «Морська черепаха», «Рибка», «Дельфін», «Акула»); видів підготовки (теоретичної та практичної); спрямованості українських народних ігор (на суходолі, на воді); змісту навчального матеріалу (поетапне вивчення основних елементів від простого до складного); засобів контролю (у вигляді контрольних ігор та естафет). Позитивним є врахування необхідності створення «ситуації успіху», що обумовлює особистісно-орієнтоване навчання, яке сприяє подоланню психологічних бар'єрів, реалізації індивідуальних можливостей, розвитку активності та наполегливості, підвищенню самооцінки, впевненості у власних силах. Оцінка результативності розробок автора засвідчила наявність статистично значущих змін. Перевірка статистичної гіпотези за значенням коефіцієнту навченості та t-критерію Стюдента підтвердила ефективність формування плавальних вмінь та навичок молодших школярів в умовах літнього оздоровчого табору через зниження психоемоційного напруження та подолання страху до водного середовища, підвищення інтересу до занять з плавання внаслідок адаптації та використання українських народних ігор.

Висновки роботи містять узагальнені результати щодо особливостей технології прискореного навчання плаванню дітей молодшого шкільного віку, а також ефективності впроваджених розробок.

Список використаних літературних джерел оформлено у відповідності до встановлених вимог. Матеріали дисертаційної роботи оформлено згідно вимог до тексту наукового характеру.

На позитивну оцінку заслуговують додатки до дисертації, у яких авторка чітко представила фактологічний матеріал, що вдало конкретизує і унаочнює важливі аспекти дослідження і доповнює його зміст.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, доцільно висловити окремі зауваження і міркування дискусійного характеру:

1. Автором здійснений ґрунтовний аналіз наукової літератури з проблеми дослідження, в той же час, на нашу думку бракує інформації щодо акцентів на ступені розробленості, особливостях, спрямованості цих розробок зарубіжними науковими школами, спираючись на значний світовий досвід у питаннях організації оздоровчих занять з дітьми 7–10 років.
2. Вважаємо за доцільне почути думку дисертантки щодо відмінностей у трактуванні понять «технологія» та «алгоритмізована програма» прискореного навчання плавання дітей молодшого шкільного віку в умовах літніх оздоровчих таборів.
3. На нашу думку, потребує додаткового роз'яснення, що розумілося під «традиційною» програмою навчання плаванню і в чому ключові відмінності авторської програми від наявних у фаховій літературі.
4. На нашу думку, бракує інформації щодо визначення однорідності груп за показником вихідного рівня плавальної підготовленості дітей молодшого шкільного віку.
5. Доцільно було уточнити вибір тестів для визначення фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку.
6. На нашу думку, недостатнім з точки зору обґрунтованості цифровим матеріалом, є висновок 2 дисертаційної роботи.

Разом з тим, дисертантом здійснені об'ємні дослідження, показано вміння логічно аналізувати, узагальнювати й зіставляти власні наукові результати з даними, наявними у літературних джерелах, й критично їх оцінювати. Усунення окремих із висловлених нами недоліків дозволить, на наш погляд, ще більше підвищити теоретичну й практичну цінність виконаної здобувачем роботи.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні теоретичні положення та результати дисертації представлені в 22 публікаціях: 6 статей у наукових фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття у іноземному науковому періодичному виданні; 14 статей та тез у збірниках матеріалів конференцій; 1 навчальний курикулум.

Висновок

Результати аналізу дисертації, анотацій українською та англійською мовами та опублікованих праць дають підстави для висновку про те, що дослідження Ображей Ольги Євгенівни «Технологія прискореного навчання плавання молодших школярів в умовах літніх оздоровчих таборів» є завершеним самостійним науковим дослідженням, що має вагоме теоретичне та прикладне значення для розвитку педагогічної науки і практики. Зважаючи на актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, дисертація відповідає вимогам МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167), а її авторка, Ображей Ольга Євгенівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Фізична культура), галузь знань 01 Освіта / Педагогіка.

Офіційний опонент:
доктор наук з фізичного виховання і
спорту, професор, завідувач кафедри
здоров'я, фітнесу та рекреації
Національного університету фізичного
виховання і спорту України

О. В. Андрєсва

Проректор з науково-педагогічної роботи,
доктор наук з фізичного виховання і
спорту, професор Національного
університету фізичного виховання і спорту
України

О. В. Борисова

12.04.21